

חברים יקרים,

פרשת כי תבוא נפלאה! מלאה פנינים והנחיות לחיים ששווה לחיות אותם (למרות שהנחיות מגיעות בצורה מקודדת, הדורשת פיענוח).

אחד הפסוקים המתוקים במיוחד בפרשה הוא הפסוק הבא: **בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֲךָ וּבְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ.** (דברים כ"ח, ו)

חז"ל - שכל תפקידם היה לפצח את הקודים שבתורה - תהו בינם לבין עצמם; ברוך אתה בבואך - לאן, ומאין? וברוך אתה בצאתך - לאן, ומאין?

באסופת מדרשי חז"ל - מדרש רבה, על חומש דברים - החכמים מכסים את כל האפשרויות השונות: מהבית אל השדה, ומהשדה אל הבית, מחומות העיר אל העולם הגדול וחזרה, וכן הלאה. מכיוון שאנחנו בעיצומו של חודש אלול, האפשרות שבה אני רוצה לעסוק הפעם, היא שני המעברים החשובים ביותר בחיינו, הלידה והמוות: **"בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֲךָ" - בְּבִיאַתְךָ לְעוֹלָם, ו"בְּרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ" - בְּיִצְאֵתְךָ מִן הָעוֹלָם.**

ועל האפשרות הזאת מוסיף רבי בְּרַכְיָה את המדרש הבא: **כְּתִיב (קהלת ג, ב): "עַת לְלַדְתָּ וְעַת לְמוֹת". וְכִי אֵין אֲנִי יוֹדְעִין שְׁעַת הוּא שְׁאֲדָם נוֹלַד וְעַת הוּא שְׁאֲדָם מֵת [כלומר, כלנו יודעים שיש זמן שבו אדם נולד וזמן שבו אדם מת, אז מה קהלת מחדש לנו?], אֶלָּא, אֲשֶׁרִי אָדָם שְׁעַת מִיתָתוֹ כְּעַת לְדָתוֹ [כלומר, החידוש הוא שזו זכות גדולה שמותך דומה ללידתך]: מֵה בְּשַׁעַת לְדָתוֹ נְקִי, אֶף בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ נְקִי, הֵי בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֲךָ וּבְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ.**

כשתינוק נולד הוא מגיע נקי אל העולם - נקי מהתניות, נקי מתסביכים, נקי מחינוך, נקי מחרדות וכן הלאה. במהלך חייו הוא יאסוף עוד ועוד מטענים, שמצד אחד יעשירו אותו ויחכימו אותו, ומצד שני, רק ילכו ויכבדו על גבו ועל ליבו.

אנחנו מכירים את האנשים הזקנים - למרות שאין הרבה כאלו - שמצליחים על אף כל תלאות החיים להישאר קלילים (לאו דווקא פיזית), "נקיים" (לאו דווקא פיזית) ותמימים (אם כי ממש לא "טיפשים").

רבי ברכיה מציע לנו משהו מאוד מאוד עמוק, שעשוי לשנות את חיינו, ולהפיח בהם רוח חדשה של ברכה.

התינוק הרך והנקי הוא מבורך, לפי רבי ברכיה.

מדוע הוא מבורך? מכיוון שהוא נולד? אולי... אם כי, ממש לא בטוח. עד לא מזמן החיים היו סיוט מפחיד למדי, וגם היום, עם הרפואה המודרנית והטכנולוגיה שמאוד מקלה על חיינו, האדם עדיין נדרש לעמוד באינסוף ניסיונות ואתגרים.

התינוק הרך מבורך, אומר לנו רבי ברכיה, בגלל שהוא נקי (ובוודאי לא פיזית...!) הוא זה עתה הגיע מהאינסוף - מאינסוף האפשרויות - הוא עדיין יכול להיות כמעט הכל! הוא עוד לא עוצב, עוד לא חונך, עוד לא הוגבל על ידי המבוגרים האוהבים והאחראים והחברה שאליה הגיע. הוא עוד לא אכל מפרי עץ הדעת, עוד לא יודע טוב ורע, עוד לא מתבייש, עוד אין לו חשבונות.

לאט לאט, הוא הולך ומתעצב - תרתי משמע. הוא לומד מה מותר ומה אסור, מה מקובל על הוריו ומה לא, מה יזכה אותו בחינוך ובאהבה, ומה בזוי ודוחה. ואז הוא מתחיל ללמוד "עובדות" ולאסוף ידע ולחשוב שה"עובדות" הללו, והמידע שרכש הם אמת לאמיתה. ברור שהם אמת, שהרי זה כתוב בספרים, וזה כתוב בעיתון, והמורה אמרה, ואבא שלי אמר, ו....

והוא גם אוסף חוויות מעצבות - חלקן טובות ומעשירות וחלקן טראומטיות ומפחידות. בעוד היכולות שלו מתפתחות, טווח הראייה שלו דווקא מתכווץ - מה מותר "לראות" ומה לא. וכך הוא לומד לצמצם את עצמו - מאינסוף האפשרויות שאיתן הגיע לעולם, כישות לא כל כך ברורה ומובחנת - עם איכויות מולדות כמובן - אבל כאלו שיכולות עוד להתפתח לאינסוף כיוונים ואפשרויות - לאדם מאוד מסוים, מוגדר ומובחן, עם אופי ברור, תכונות אופייניות, ודרכי התנהלות מגובשות וצפויות למדי.

וכך, מהאינסוף המבורך שליווה אותו בבואו אל העולם, הוא נעשה קטן יותר, מצומצם יותר, ו"סופי" יותר. והברכה הולכת ומיטשטשת, הולכת ומתקלקלת, הולכת ומתקללת.

ואז....

ואז הוא מגיע לגיל ארבעים, היום אולי חמישים (יש כאלה שלפני ויש כאלה שאחרי)... הוא כבר אדם בוגר. יש לו משפחה, עבודה ופרנסה - ארבעים שנה הוא התעצב, וכעת הוא עצוב. הגיע עת משבר החיים הראשון שלו.

צפים ועולים בו קולות, זרמים ותזכורות. מה קרה לי? לאן נעלמה שמחת החיים? לאן נעלמה הברכה? מהיכן צצו כל הקירות, הגבולות והעכבות הללו? מתי נעשה לי כל כך צר וצפוף "בתוכי"?

ובכלל - הוא תוהה - מאין באים הקולות הללו? מהיכן צף ומציף אותו חוסר הנחת וחוסר השקט?

כנראה מהאינסוף ההוא.... מהמקום שממנו בא, ושאליו יום אחד ישוב: **"דַע מַאִין בָּאתָ וּלְאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ"**, אמר רבי עקיבא בן מהללאל (פרקי אבות ג, א).

ובנקודה הזאת נחלקים בני האדם... יש כמה אפשרויות להתמודד עם משברי אמצע החיים ולהשיב את הברכה הראשונית היא אל חיינו, כי אותה אנו מבקשים. יש שיחפשו להם ריגושים חדשים, שישבו להם את האש שהייתה בשנות העשרים לחייהם. אחרים יפרקו את המסגרות הלוחצות - יעזבו מקום עבודה, יפרקו משפחה, או יעברו לארץ רחוקה לכמה שנים. יש שימצאו את עצמם מחדש - יפצחו בקריירה חדשה, ישפצו את ביתם מן היסוד. ויש שימשיכו לדשדש, בתקווה שהמשבר יחלוף והשקט ישוב אל הלב.

הזמנה לעבודה שבלב (הפינה החדשה):

רבי ברכיה רומז לנו שיש עוד אופציה: לעשות תשובה! להשיב את תהליך ההתקבעות שלנו "לאחור"! לשוב מה"סופי", המצומצם, והצר, חזרה אל האינסוף הרחב והמבורך. זהו תהליך של התקלפות, השלה של כל מה שלמדנו, התנקות מכל מה שדבק בנו, שחרור מכל ההתניות, ופתיחה מחדש של כל הערוצים שנסתמו.

כמו בסיפור הלאומי, כך גם באישי - אלוהים הבטיח למשה שהוא יוציא את בני ישראל מהמקום הצר (מצרים) שבו הם נתונים, וישיב אותם אל ארץ גדולה, טובה ורחבה - כך גם האדם מוזמן לצאת מן המיצר ולשוב אל המרחב האינסופי.

האופציה הזאת שמציע לנו רבי ברכיה איננה פשוטה! היא דורשת הדרכה והכוונה. מה שנבנה וניטע בנו בעמל רב ובחשיבה של טובי המחנכים וההורים, זקוק כעת לחכמה יתרה כדי להתיר ולהשתחרר. להתיר ולהשתחרר - לא לנתץ, לשבור ולעקור!!! התהליך שעליו אני מדבר חייב להיות עדין. הוא דומה לתהליך איטי ורך של התרת קשרים בחוט ישן שהסתבך נורא.

אנחנו בחודש אלול, חודש הסליחות והתשובה. תשובה, מלשון לשוב! גם סליחה דורשת עדינות. אי אפשר לסלוח בכוח, ואי אפשר לבקש סליחה בכוחניות.

הדרך שלי לשוב אל המקום הנקי והצח, היא על ידי הצבת סימני שאלה על כל מה שאני חושב שאני יודע. המחשבות שלנו - מגובות על ידי הידע שרכשנו לאורך השנים - נוטות להתקבע, וכשהן מתקבעות, חיינו מתקבעים איתן. בבסיסו של עולמנו הרגשי - על עומסיו ועל שמחותיו - קיימת תשתית מחשבתית. אדם לא יכול להרגיש שמחה בעודו חושב מחשבות קשות ומכבידות.

הן לא תמיד היו מקובעות. כשהגענו אל העולם, נקיים ומבורכים, מחשבותינו באו ממקום של סקרנות פתוחה וילדית - a beginner's mind. במהלך חיינו המחשבות שלנו הלכו והתעצבו, והתגבשו לכדי "תפיסת עולם". כל מה שמתגבש ומתעצב סופו שגם יתקבע. ועם הקיבעון המחשבתי חיינו הולכים ונעשים צרים.

עתות של משבר - בין אם מדובר ברגע קטן במהלך היום, או בתקופה משברית הנמשכת חודשים - רומזות לנו שהמחשבות שלנו התקבעו. שהן הפסיקו לזרום. דם חדש כבר אינו יכול לזרום יותר בעורקים המסוידים של החשיבה שלנו.

זה הזמן להזכיר לעצמנו אמת גדולה: שאלה רק מחשבות! אין להן דבר או חצי דבר עם האמת. קיבלנו אותן או אימצנו אותן מתי שהוא במהלך החיים, ומשום מה נאחזנו בהן.

ולא, לא ניתן פשוט "להסיר" או "להזיז" או "לבטל" או "למחוק" את המחשבות הללו - השליטה שלנו בהן היא מאוד חלקית. אנחנו חושבים אלפי מחשבות ביום, והן באות והולכות. אבל ישנה מחשבה אחת שיכולה להזכיר לנו את האמת הגדולה, ש... אלה רק מחשבות... ושאין למחשבות שלנו דבר או חצי דבר עם האמת... אפשר להטיל בהן ספק. ואם לא נאחוז בהן, הן תחלופנה כלעומת שבאו. ואם הן עדיין "תקועות לנו בראש", כנראה שעוד לא השתכנענו שאלה באמת רק מחשבות... אם נסכים לאמירה הזו - "שאלה רק מחשבות, ושאין למחשבות דבר או חצי דבר עם האמת" - הן תתחלנה לשחרר את אחיזתן.

מחשבות הן כמו עננים. הן מסתירות את האור, והן באות והולכות ואין לנו שליטה עליהם. וכמו העננים, המחשבות תחלופנה, או יותר נכון, תתחלפנה, ומחשבות חדשות ורעננות יופיעו.

ואולי יהיו אלה ענני גשם. עננים - כמו מחשבות - שמביאים בשורות חדשות מהים, חיות חדשה, חיים חדשים.

ומהמחשבות הללו - העננים האלה - גשם חדש יתחיל לרדת, ירווה את השדות היבשים, ישטוף את כל הישן, וינקה... ינקה את כל העומס שהצטבר על גבנו וימחק בעדינות את כל מה שנכתב על לוח החול של ליבנו.

ונקיים כמו ביום היוולדנו נשוב אל המקור, אל האינסוף, שממנו באנו.

מֵה בְּשַׁעַת לִדְתּוֹ נָקִי, אֶף בְּשַׁעַת מִיתוֹ נָקִי, הֵי בְרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֲךָ וּבְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ.

כן יהי רצון.

שבת שלום

אלישע